

Liefdevol leven

Gemeente De Bron, Amsterdam, Willem Kloosstraat

17 september 2023

Lezingen: Jesaja 66:10-14 & Romeinen 12:1-21

Geliefde gemeente van de Heer Jezus Christus,

In mijn herinnering werd het toegeschreven aan de Hervormde theologie-professor Arnold van Ruler van weleer. Hij schreef het boekje 'Waarom zou ik naar de kerk gaan? Dus het zou best kunnen, al heb ik het citaat in dat boekje niet kunnen vinden. De strekking zou ook prima kunnen passen. Het gaat om deze uitspraak: je leeft niet om naar de kerk te gaan, maar je gaat naar de kerk om te leven!

Het gaat om de vraag waar de meest logische liturgie zich afspreelt? Waar vindt onze ware eredienst plaats? Is dat in de kerk, in een heiligdom, of is dat buiten de kerk, in een liefdevol leven?

Zo'n uitspraak van Van Ruler, als we daar nu even van uitgaan, sluit aan bij uitspraken uit de mond van Jezus. Ik denk aan de uitspraak: 'de sabbat is er voor de mens en niet de mens voor de sabbat' (Marcus 2:27). Ook denk ik aan zijn uitspraak, ontleend aan de profeet Hosea: 'overdenk eens goed wat dit wil zeggen: barmhartigheid wil Ik, geen offers' (Matteüs 13:9, vgl. Hosea 6:6).

Het is dus al een motief dat teruggaat tot op de bijbelse profeten. Nog één citaat uit het bijbelboek Jesaja: 'is dit niet het vasten dat Ik verkies: misdadige ketenen losmaken, de banden van het juk ontbinden, de verdrukten bevrijden en ieder juk breken. Is het niet: je brood delen met de hongerige, onderdak bieden aan armen zonder huis, iemand kleden die naakt rondloopt, je bekommeren om je medemens? Dan breekt je licht door als de dageraad, je zult voorspoedig voortleven, je gerechtigheid gaat voor je uit, de luistert van de HEER vormt dan je achterhoede.' (Jesaja 58:6-8).

Dat was dus het antwoord namens God op het beroep dat de mensen deden op het vervullen van hun godsdienstige plichten: houden we niet steevast de sabbat en vasten we niet serieus op de daartoe gezette tijd?

Het gaat er niet om dat je met veel gaven en veel zichtbaarheid naar een tempel of gebedshuis gaat om daar zogenaamd God te eren. Je eert God bovenal door gelovig, liefdevol en vol hoop je leven te leiden van alle dag. Dan heeft de kerk, de sabbat, de liturgie wel een functie, zeker wel. Die geheiligde plek, die geheiligde tijd.

Maar let maar eens op: al wat in de bijbelse traditie geheiligd heet is er niet voor zichzelf, maar staat apart, juist om het geheel te dienen. Priesters, voorgangers, tempel, tabernakel, geheiligde tijd: het gaat er niet om, maar het draait er wel om, ook zo'n Van Ruleriaanse uitdrukking. Ze zijn niet het doel, maar het zijn de scharnieren waarop de deur draait die open gaat naar het Koninkrijk van God.

Zo kun je dat zelfs zeggen van de geheiligde messias zelf, Jezus en zijn offer, Jezus en zijn leven: het gaat er niet om, maar het draait er wel om. Zonder zijn inzet, geen voortgang, geen leven, geen toekomst voor de schepping, voor mensen als schepsels van God.

Maar dat het leven zich dan ontplooit langs de lijnen van de schepselmatige bestaan, dat haalde deze Van Ruler meer dan eens naar voren uit het geheel van het bijbels getuigenis.

Je bent er om te leven, en om al levend te zijn een verlost kind van God.

En je komt naar de kerk, en neemt deel aan de lofprijzing en aan de gebeden, om daar aan herinnerd te worden, dat je mag leven als een verlost kind van God en wat dat betekent, om er inspiratie op te doen, om er omkeer te beleven, boete te doen en nieuwe genade te ontvangen. Zo is het, om daarna

uitgezonden te worden. Naar je 'gewone' leven, dat helemaal niet zo 'gewoon' is. Onder de zegen van God.

De mensen van Gods volk trekken niet op met de liederen van de opgang naar Jeruzalem, naar de tempel, om daar te blijven, maar om er even te vertoeven, en dan weer terug. Denk aan Psalm 121. Je kunt het zingen als een lied voor de terugtocht. Het leven is soms hard, onvoorspelbaar, duister en bedreigend. Het is nu niet de woestijn, maar het gebergte waar je door heen moet. Maar je gaat naar Jeruzalem. En daar is vrede en veiligheid. Maar het is het tijdelijke Jeruzalem. Het is niet de bedoeling dat je daar blijft. Na het verheffende dat je er meemaakte, het meegenomen worden in de dingen die van God spreken, ga je weer terug naar de werkplaats van jouw leven, naar huis en haard, naar dorp en wijk, en nu lijken die bergen waardoor we huppelend kwamen, nu we terug moeten naar ons zogenaamde 'gewone' leven, nu lijken die bergen wel bergen die op ons gaan vallen. Nu vrezen wij het gebergte met diepe donkere dalen, en waar komt dan mijn hulp vandaan om die te trotseren. Welnu, zingen de priesters en levieten in je rug: het is de HEER die met je meegaat. Dat is uitgezonden worden onder de zegen van God. Bij je komen is HIJ het die over je waakt, maar ook bij je teruggaan is HIJ het die over je waakt. Weer een hele week, een heel jaar, ja een eeuwigheid lang.

Doe het daar, leef het daar, wees het daar, waar jouw plek is, waar jouw bestaan gevonden wordt.

Maar doe het dan op een getekende manier. Getekend door de barmhartigheid en de genade van God, die je opnieuw hebt opgedaan in het heiligdom, die je opnieuw hebt binnen gekregen in die apart gezette tijd.

De apostel Paulus gaat er toe over om het concreet te maken voor de levens en de kerkelijke situatie in het Rome van zijn tijd. Hij is er nog nooit geweest. Maar hij heeft gehoord van het Edict van keizer Claudius, die voor het eerst verbanningen en

straffen oplegde in verband met het vermeende subversieve karakter van Joodse en christelijke groepen in de stad, hetgeen nog op één hoop werd gegooid. Maar ook heeft Paulus gehoord van de spanningen die tussen en in de huiskgemeenten in Rome waren ontstaan. En dat terwijl hij nog wel zo graag de gemeenschappelijke christenheid van Rome wil gebruiken als springplank naar missie-gebied Spanje, waar het Evangelie nog niet was doorgedrongen. In Rome wel, en in Gallië, via het Rhônedal ging het ook snel. En naar het Oosten ging het ook door, maar daar lag niet de roeping van Paulus. Wel bijvoorbeeld die van Thomas, tot aan de Indus. Maar de Heer had gezegd: ga tot alle volken, tot aan het einde van de aarde. Afrika, Azië, Amerika, wie had er in zijn tijd, in zijn Griekss-Romeinse cultuur een notie van? Maar van Spanje wel, en daar, ook daar moest de liefde van Christus bekend worden!

Maar wat een misère, dat dan daar waar het nodige aan kerk opbloeit, er toch ook meteen spanningen en tegenstellingen ontstaan.

Wel begrijpelijk, want elk mens is anders en reageert verschillend op tegenslagen of weerstand. De één kruipt in zijn schulp, de ander wil de strijd aan. Laten we nu maar houden wat we hebben, zegt de één. We moeten er door heen, zegt de ander. We moeten het zoeken in eigenheid, zegt de één, dan maar voor achterlijk en ouderwets uitgemaakt. Nee, we moeten het hebben van de juiste vertolking, van relevantie, je moet juist aansluiten bij de angstene en de zorgen van de mensen buiten.

Paulus zegt: hoe dan ook: ik ben met jullie in mijn brief gestart met Gods inzet door de Heer Jezus Christus voor ons allen, zonder uitzondering, Joden, niet-Joden, bovenlaag, onderlaag, vrijen, slaven, mannen, vrouwen, ouderen, jongeren, beschaade en onbeschaafde volken: allen staan we tegenover God met lege handen als zondaars, zoals hij dat noemt, als mensen die zich vooral door eigen behoeften en eigen ego's

laten drijven, en allen hebben we een liefde en een genadige toewending, een kwalitieve beaming, een 'ja' over ons leven nodig, dat alleen van God kan komen, van de God en Vader van Jezus Christus wel te verstaan, niet van de god en de goden die wij uitdenken in het verlengde van onze behoeften en ego's. Maar van God die gekend mag worden als een Vader die zorgt en leidt. Door het offer van Christus is dit 'ja' van God verankerd in onze geschiedenis. Kruis en opstanding zijn samen het *turning point*. De scharnier waarop de deur naar Gods Koninkrijk definitief open is gegaan. Het wordt gevormd door dienende liefde tot het einde. Inderdaad een Gekruisigde als toonbeeld van God, hoe bizar is dat. En toch, dat is ons Evangelie, en – zo schrijft Paulus – ik schaam mij voor dat Evangelie niet, want het is een kracht Gods tot verlossing. *Dunamis*: dynamo, dynamiek, dynamiet, we kennen dat Griekse woord wel: het brengt beweging, zet in beweging. Bewogen, vol mededogen, gaan we ook zelf bewegen, niet van de ander af naar onszelf toe, maar van onszelf af naar de ander toe. De ander die mij aanziet, de ander die mij liefheeft, de ander die mij dwarszit, maar hoe dan ook die ander die een appèl wordt op mijn inzet.

Stel u zelf ten dienste van de gerechtigheid. Met een beroep op Gods barmhartigheden, daar begint het mee: hoort gij godgezinden, wat God ons deed ondervinden, met een beroep op die genade, vraag ik jullie, raad ik jullie aan, nodig ik jullie uit, roep ik jullie erbij. Vroeger stond er 'vermanen' in de vertalingen, maar dat klinkt net iets te moralistisch. Paulus wil ons echt overtuigen om het zelf te snappen en niet slechts te vallen voor zijn autoriteit. Hij vraagt ons om onszelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in dienst te stellen van de gerechtigheid. Want dat is jullie ware eredienst. Dat is de godsdienst die past bij het Woord dat Ik gesproken heb in en door Jezus Christus, zo spreekt God zelf ons aan.

Logikè latreia, staat er in het Gieks: een godsdienst die overeenstemt met de *logos*, die logisch is. *Logos* dat is de rede,

maar het is ook het woord. Zo'n godsdienst is redelijk en verstandig, maar wat meer is: zij is ant-woord op het woord. Het Woord van God, die *Logos*, die zoals de evangelist Johannes door laat klinken, mens is geworden, en onder ons heeft gewoond. Het 'ja' van God over onze levens en over onze wereld in de persoon van Jezus Christus.

Met ons leven antwoord geven op de inzet van Christus. Verantwoordelijke mensen zijn of verantwoordelijke mensen worden, die antwoorden op de roeping waarmee God ons roept.

En dan, zo vertelt Paulus dan meteen aansluitend in Romeinen 12, en dat doet hij ook in andere bijbelbrieven op zijn naam: dan heeft ieder zijn of haar gaven, talenten. Bezie die op de goede manier. Niet te hoog, niet te laag. Sla je zelf niet hoger aan dan je bent, want dan groei je uit tot een tyran, maar denk ook niet te klein over je zelf, want dan word je een Assepoester. 'Maar zoals ons lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, zo zijn wij samen één lichaam in Christus, en zijn wij, ieder apart, elkaars lichaamsdelen. We hebben verschillende gaven, onderscheiden naar de genade die ons geschonken is. (Roemenen 12:4-6a).

We zijn dat 'in Christus' zegt Paulus.

De schrijver Nicolaas Matsier, die de bijbel als ongelovige eens las en daar een boek over schreef (zo van: is de bijbel nu een culturele klassieker, of is het rommelig boek), steekt met dat spraakgebruik van Paulus de draak. Wat bedoelt de apostel eigenlijk met dat ge-in-Christus? Dat is toch een idiote gedachtegang. Christus in ons en wij in Christus? Nou ja, nu kun je Matsier op dit punt afdoen als een niet al te welwillende 'heiden', maar het helpt, zulke buitenstaanderskritiek, om even wakker te worden, want wij lezen er in de kerk misschien wel te makkelijk over heen, als een vanzelfsprekendheid. Natuurlijk 'in Christus'. Maar wat betekent dat inderdaad nu eigenlijk?

Welnu, het is door de apostel op een korte formule gebracht: alles staat of valt met onze connectie met de levende Christus, als een geestelijke werkelijkheid in wie wij geloven.

Dan ben je verbonden aan God, maart word je ook als losse individuen verbonden aan elkaar. Niet alleen in de kerk, zegt Paulus, maar ook in de samenleving.

En dan gaat het uiteindelijk om de liefde in de praktijk. Of zoals de apostel het zegt aan het einde van Romeinen 13: de liefde is de vervulling van de wet. Laat die liefde echter oprecht zijn. En wel intern: als broeders en zusters. Maar ook naar buiten: wees gastvrij aan hen die bij jullie een schuilplaats zoeken, en sterker nog: zegen je vervolgers, zegen hen, en vervloek hen niet. Ga geen kwaad met kwaad vergelden. Eigenrichting is uit de boze. Laat het uiteindelijke oordeel aan God over. En als er in het hier en nu wat recht gezet moet worden, hebben we daar overheden voor, als het goed is, zo vervolgt Paulus in Romeinen 13 wat hij zegt in Romeinen 12.

Dus ook dat is jullie gewone leven: geef de keizer wat des keizers is en aan God wat van God is. Het is Gods bedoeling dat er overheden zijn in de menselijke samenleving. En ze zijn er om de boze te weerstaan de goeden en kwetsbaren te beschermen. In dienst aan God voor ons aller welzijn. Zij hebben gezag en zij voeren het zwaard niet voor niets (om geweldenaars te weerstaan). Dus erken die plaats in Gods bestel, en voel je je er ook verantwoordelijk voor. Ook in onze tijd, dus voor het politieke bestel, voor de voortgang van de staat, en de stad, en voor allen die daarin tot bestuurders en gezagsdragers worden geroepen of dienstbaar zijn voor vrede en veiligheid.

Paulus schetst als het ware een geboden overheidsbeeld in de lijn van Psalm 72: in dienst van God tot aller welzijn, met name als schild voor de zwakken, maar om ook de geweldenaars te weerstaan.

Dat wil niet zeggen, dat de christenen in het Romeinse Rijk dit ideaalbeeld nu dagelijks memaakten, of dat wij dat dagelijks meemaken. Maar Paulus brengt het ter sprake tegen de neiging tot eigenrichting in als je vervolgd wordt of als je ontevreden bent. Als het goed is hebben wij niet voor niks overheden die door het recht worden gedreven, dat dan niet anders kan zijn dan het recht van God, niet dat van de goden Mars en Jupiter van de Romeinse staat, dat is het recht uit de loop van een kanon, maar van de God en Vader van Jezus Christus, dat is het recht van de liefde. Bid voor die overheden en voel je betrokken en doe mee naar de mate waarin dat in jouw positie ook kan.

En ondertussen geldt voor ons als algemene stelregel: Romeinen 13:8, zo zegt Paulus: weest elkaar niets schuldig dan de liefde, want wie de ander liefheeft, heeft de gehele wet vervuld. Dat is jullie ware eredienst.

Je leeft niet om naar de kerk te gaan, maar je gaat naar de kerk om te leven, om te leren leven, liefdevol te leven. Stap voor stap, met vallen en opstaan.

Tot zover de preek voor deze zondag. Lof zij U Christus. Amen.

Zingen: Gezang 838 ('O grote God die liefde zijt')